

Před sezonou 2015/2016

BEFORE 2015/2016 SEASON

Osev cukrovky 2015 nastal opět velmi časně, umožnil to relativní deficit srážek na počátku března a nízké úhrny srážek v průběhu tohoto měsíce. V Čechách začala první vlna výsevů kolem 15. 3., oproti loňskému roku je to zpoždění asi o týden, ale rok 2014 byl výjimkou. Počasí se chovalo aprílově již v březnu, střídalo se období teplejší s chladnějším, přetrvával deficit vláhy v povrchových vrstvách půdy a noci byly příliš chladné pro start klíčení. Vzejití nebude zase až tak rychlé. O deficitu vláhy informují i meteorologové, podle jejich slov jsou průtoky v korytech řek i třeba jen na 20–50 % běžného normálu, což naznačuje, že v průběhu vegetace by mohl být opět problém s dostatkem srážek. Vláhový deficit je na vegetaci viditelný.

Časný výsev cukrové řepy 2015 v Evropě

Letošní časný osev řepy by mohl způsobit navýšení výnosů znovu na úroveň let 2011, 2012 a 2014, kdy byl výnos v Čechách při standardní jakosti 78–82 t.ha⁻¹, což výrazně napomohlo uspokojivé rentabilitě pěstování. Časně setí je určitě ověřeným intenzifikačním faktorem celé agrotechniky, protože může navýšit výnos i o více než 10 t.ha⁻¹. Zpravidla 1 den časného setí oproti normálu přináší navýšení výnosu i o 1 t.ha⁻¹ při standardní jakosti. Vyšší hladina výnosů v západní Evropě kromě klimatu může být způsobena i tímto časným výsevem, letos např. k 12. 3. byl výsev v plném proudu v Belgii, Holandsku a Francii, začínalo setí v Německu a v Itálii bylo naseto již 80 % veškerých ploch.

Ekonomické riziko samozřejmě existuje. Proto by cukrovka vysetá do konce března měla být pojištěna. Vícenáklady na pojištění se pohybují do 1 000 Kč.ha⁻¹. Ke zmrznutí a přesevům dojde zpravidla 1× za více než 5 let a tolerance k mrazu je až -6 °C u plně vzešlých porostů cukrové řepy.

Agromická doporučení pro intenzitu v roce 2015

Intenzifikačních vstupů do cukrovky je velké množství, ale některé zásadní, které mají vliv na výnos a jakost, se podceňují:

– Příprava půdy se zpravidla provádí kompaktořmi, často i přímo s následným setím. Nevýhodou kompaktořů je jejich použitelnost – půda v povrchové vrstvě musí být dostatečně oschlá. Připravujeme se tím zbytečně o půdní vláhu, které bývá na přelomu března a dubna nedostatek. Mohou tak vznikat mezerovité porosty s etapovitým vzcházením třeba i až po deštích na počátku května. Je třeba se vrátit k osvědčeným školním poučkám, že je nutné provést **jarní rané vláčení** pro otevření půdy a přerušení kapilarity (pozemek se urovná, šetří se vláha!). K tomu postačí i brány, případně kombinátory, kultivátory. A nejlépe 4–6 hodin před setím se provede **finální příprava seťového lůžka kompaktořem** na 3–4 cm. V mezidobí je možná aplikace průmyslových hnojiv (NPK). S jarní vláhou se budeme muset naučit hospodařit, chyb se dělá mnoho.

– **Výživu cukrovky** je třeba posunout na vyšší úroveň a sledovat ty nejspěšnější pěstitelé v regionu. Pak by ovšem nemělo nejdříve chybět vápnění kyselejších půd s dávkou 1,5–3 t.ha⁻¹ vápence, což je dalších 3 000 Kč.ha⁻¹ nákladů. Po vápnění by na podzim měl být dodán i draslík a fosfor, což je další nákladový vstup na úrovni 6 000 Kč.ha⁻¹. Společně s dusíkem aplikovaným na rozklad posklizňových zbytků tak vstupy v podzimním období činí i ca 10 000 Kč.ha⁻¹, a to bez organického hnojení a následně provedené orby. Agrochemie a výživa rostlin je velmi nákladná. Pokud je provedeno to, co provedeno být má, podzimní náklady před osemem cukrovky jsou i 15 000 Kč.ha⁻¹ a jejich návratnost je dosahována i po dvou letech.

– Pro navýšení výnosů bychom se měli vrátit k **plečkování a dlátování**, cukrovka je zkrátka okopaninou. Zvýšení výnosu plečkováním může být až 5 t.ha⁻¹ při standardní jakosti, jak ukazují poloprovozní pokusy v praxi.

– V současné době je v nabídce řada speciálních **doplňků** na bázi auxinů, nitrofenolů, aminokyselin a jejich prekurzorů.

– Zásadní je také velmi **šetrná sklizeň** s minimálním seřezem pro možné dlouhodobé skladování a omezení skládkových chorob. V této oblasti je velmi nutná úzká spolupráce a diskuse mezi pěstiteli a cukrovarem jako odběratelem této řepy.

Vize ekonomiky cukrovky

Po stránce ekonomické se cukrová řepa dostala bohužel do období, kdy se zvažuje každá nákladová položka a pečlivě se počítá rentabilita produkce řepy v porovnání ostatních tržních komodit, které jsou velkým konkurentem. Na špatnou ekonomiku produkce mají vliv nízké ceny cukru v EU na úrovni již jen kolem 433 €t⁻¹ s odchylkou ±60 €t⁻¹ a ceny lihu kolem 45 €hl⁻¹. Tyto ceny umožní dle platných kupních smluv vyplatit pouze minimální cenu 26,29 €t⁻¹ cukrovky A nebo případně dohodnutou povýšenou minimální cenu, ať už se bude jednat o cukrovku na produkci cukru či biolihu. Potřebné by byly ceny

cukru nad 500 €. t^{-1} a lihu 55–60 €. hl^{-1} . V jakém horizontu se tyto ceny vrátí, či zda se vůbec vrátí, je složité predikovat. Ani Evropská komise nemá v tuto chvíli východisko ze složité situace sektoru, ustavuje proto na řešení problému expertní skupinu.

V řadě členských zemí v Evropě jsou kupní smlouvy či mezioborové dohody nastaveny tak, že pokud je cena cukru nižší nebo rovna 450 €. t^{-1} , je doplatek k minimální ceně nulový, i když referenční cena cukru činí 404 €. t^{-1} .

Odborníci předpovídají, že nepříznivé období by nemuselo být záležitostí pouze jednoho roku, a je téměř jisté, že někteří nejslabší časem opět ze sektoru cukrovka-cukr odpadnou.

Dotace pro cukrovou řepu

Rok 2014 byl bohužel posledním rokem výplaty „oddělené platby za cukr“ dané historicky. Od letoška budou dotace do sektoru směřovány na aktivní pěstitele cukrovky, což bude spravedlivé, financí však bude výrazně méně. I tyto nízké dotace by mohly pomoci udržení rozměru pěstování řepy do budoucna. Pěstitelé byli zvyklí na přísun 1,2 mld. Kč ve formě 350–380 Kč. t^{-1} cukrovky A. Nově je odsouhlaseno pouze 450 mil. Kč. Tato platba bude na osetou plochu (ha) řepy bez rozdílu kategorie cukrovky A, B, příp. C. Výše platby podle plánu měla být min. 7 200 Kč. ha^{-1} , ale s ohledem na předpokládaný meziroční pokles ploch o 5 tis. ha (o 11–12 % v Čechách a o několik set hektarů na Moravě a ve Slezsku) se suma bude dělit nižší plochou a dotace by se měla pohybovat kolem 7 800 Kč. ha^{-1} . Nicméně bude to nejnižší dotace z nových členských zemí, bude výrazně nižší zejména ve

srovnání se Slovenskem a Polskem. Přehodnocení výše platby je možné až v roce 2016 a 2017 a ke zlepšení podmínek by mohlo dojít až pro osev 2018. Do původní 1,2 mld. Kč jdoucí do cukrovky se nyní kromě řepy schová i podpora dalších plodin (ovoce, zelenina, brambory, chmel a proteinové plodiny) a zbylé více než 2 mld. Kč v citlivých komoditách budou posunuty směrem ke skotu, minoritní podpora půjde i na chov ovcí a koz. Není záměrem, aby spolu soupeřila o dotace rostlinná a živočišná výroba, měly by však být nastaveny srovnatelné podmínky z pohledu konkurence komodit mezi sebou a zejména mezi sousedními státy. V současné době se musíme bohužel naučit hospodařit se zhruba třetinovým objemem původních dotací.

Jak dále s cukrovkou?

I když v Čechách na přelomu roku 2014 a 2015 probíhala bouřlivá a tvrdá jednání mezi pěstiteli a cukrovary s důrazem na vyšší minimálních garantovaných cen, musíme nyní úzce spolupracovat, aby cukrovka i cukrovarnictví byly zachovány, i třeba v o něco menším rozměru v přechodném krizovém období. Musíme být opatrnější ve sdělování citlivých informací Bruselu a ostatním západním kolegům, často jsme velmi otevření v situaci, kdy záměry starých členských zemí v produkci cukru lze jen těžko vyhodnotit. Diskutovanou otázkou do budoucna v rámci EU bude i dobrovolná vázaná podpora (citlivé komodity), kterou určitě dokážeme jednoduše obhájit. Věřme, že se lepší roky pro řepáře opět vrátí.

Jan Křováček, SPC Čech